

Banky a bankovní systém

Martina Sponerová

Co se dozvíte, resp. co budete umět vysvětlit

- Co je to banka
- Co je to bankovní systém
- Různé podoby bankovního systému
- Řízení a struktura obchodních bank
- Co je to centrální banka
 - ČNB
 - Její vlastnosti, funkce
 - Nástroje centrální banky
- Regulace a dohled
- Rizika v bankovníctví
- Co je to Evropská centrální banka
- 2 – Co je to Bankovní unie

Banka

– Definice

- Právnícká osoba se sídlem v České republice, založená jako akciová společnost, která přijímá vklady od veřejnosti a poskytuje úvěry a která má k výkonu činnosti bankovní licenci.
- Co je hlavním cílem bank ???
 - **Finanční zprostředkování** – pohyb kapitálu od přebytkových subjektů k deficitním
 - **Provádění platebního styku**
 - **Emise bezhotovostních peněz – zajímavost: peněžní multiplikátor**
 - **Finanční investování** – klientské obchody s CP, úschova a správa aktiv

Právní úprava bankovníctví v ČR

- Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách – zde je zakotvena právní definice banky
- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance – úprava postavení, činností a organizační struktury ČNB
- ČR je členem EU
 - Proto v ČR platí i právní normy EU – zejména nařízení EP a Rady EU
 - Ostatní právní normy (směrnice a doporučení) je ČR povinna zapracovat do svého právního řádu
- Pozn. Princip jednotné bankovní licence
 - „cizí“ banka z členských zemí EU má vůči ČNB pouze informační povinnost
 - banka mimo EU musí předložit ČNB žádost o udělení licence

Základní typy bank

– Univerzální banky

- Mají univerzální bankovní licenci a provádějí všechny bankovní operace

– Specializované banky

- Mají omezenou bankovní licenci. Zaměřují se pouze na určité činnosti, obory – hypotéční banky, stavební spořitelny, investiční banky.
- Spořitelny
- Hypotéční banky
- Investiční banky
- Stavební spořitelny
- Úvěrová družstva – též označována jako spořitelní družstva nebo družstevní záložny

Druhy bank v ČR

- **Univerzální**
- **Specializované**
- Existence některých specializovaných bank může souviset s politickými zájmy – jejich činnost je např. v zájmu státní hosp. politiky za účelem podpoření určitých segmentů hospodářství (export, bydlení, podnikatelská činnost obecně,...)

Druhy bank v ČR

- **Česká exportní banka** – vznik 1995

- Princip fungování:

Poskytování státní podpory vývozu ve formě poskytování vývozních úvěrů

- Smysl vzniku ???

Zajištění konkurenceschopnosti českých exportérů

- **Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.**

- Smysl vzniku??

Napomáhat rozvoji malého a středního podnikání a infrastruktury a dalších sektorů ekonomiky vyžadujících veřejnou podporu, a to v souladu se záměry hospodářské politiky ČR

Bankovní systém

- Soustava tvořená všemi bankovními institucemi na území daného státu, jejich vzájemnými vztahy i vztahy s okolím (např. domácnostmi).
- Čím je ovlivněna funkčnost a správnost jeho fungování?
 - Ekonomickým systémem dané země, rozvinutostí finančního trhu, měnovou stabilitou, mírou zapojení země do mezinárodních organizací a také způsobem regulace bankovních aktivit.
- **Banka jako významný finanční zprostředkovatel je součástí finančního trhu a podílí se na jeho celkovém fungování.**

Různé podoby bankovního systému

- **Jednostupňový vs. Dvoustupňový**
- **Univerzální model vs. model odděleného bankovníctví**
 - Univerzální model
Výhody vs. nevýhody
 - Oddělené bankovníctví
Výhody vs. Nevýhody
- Na základě otevřenosti vůči zahraničním bankám:
 - **Vysoce otevřený vs. málo otevřený**
- **Pobočkový vs. unitární vs. propojený** bankovní systém

Bankovní soustava v ČR

- **Dvoustupňová**
 - CB
 - Ostatní banky – obchodní, investiční, hypoteční, spořitelny,...
- **Univerzální model**
- **Pobočkový model**
- **Otevřený model**
 - Celkem 49 bank a poboček (včetně stavebních spořitelen)

Podle záznamů ČNB (údaje platné k 19.10.2020):

10 bank s rozhodující českou účastí,
- z toho 2 banky se státní účastí, 8 s rozhodující českou účastí
14 bank s rozhodující zahraniční účastí,
25 poboček zahraničních bank

- Zajímavost - Slovensko s polovičním trhem má 31 bank a poboček

Zajímavost

– 10 „českých“ bank:

– **Pouze 4 z nich ryze české**

ČEB, ČMZRB – vlastněné z majoritní většiny státem

Fio banka – soukromá

Banka Creditas – soukromá

– U dalších je problém – víte jaký?

Je u nich uváděn jako rozhodující vlastník český subjekt, tzn., že podíl domácího vlastníka na základním kapitálu je vyšší než 50%, **jenže**:

J&T Banka – jediným akcionářem je J&T FINANCE GROUP SE, která skutečně je zapsaná v českém obchodním rejstříku, jenže dále spadá do **slovenské** skupiny J&T podnikatele Tkáče

Stavební spořitelna České spořitelny – z 95% vlastněna Českou spořitelnou, jenže ta je součástí **rakouské** Erste Group

Modrá pyramida stavební spořitelna – jediným vlastníkem je KB, v té ale nadpoloviční většinu ovládá **francouzská** skupina Sociétés Générale

Českomoravská stavební spořitelna – 55% vlastní ČSOB, což je ale stoprocentní dcera **belgické** KBC Bank

Hypoteční banka – stoprocentně vlastněná ČSOB – stejný problém jako v předchozím případě

AirBank – Home Credit sídlí v Nizozemsku, nicméně většina zisků končí v českých kapsách – Petr Kellner vlastní 98,92% akcií.

Řízení a struktura obchodních bank

- Funkční a průhledný systém řízení a správy finančních společností.
- **Základní cíle:**
 - Maximalizace zisku
 - Zvýšení tržní hodnoty kapitálu (zvýšení kurzů akcií)
 - Optimální vztah mezi likviditou a rentabilitou
- **Statutární orgány**
 - Valná hromada
 - Představenstvo
 - Dozorčí rada
 - Výbor pro audit

Řízení a struktura obchodních bank

- **Valná hromada**
 - Nejvyšší orgán řízení každé akciové společnosti
 - Pravomoc volit i odvolávat členy představenstva a dozorčí rady
- **Představenstvo**
 - Rozhoduje o všech záležitostech banky kromě těch, které jsou vymezené k rozhodování valné hromadě
 - Řídící orgán banky
- **Dozorčí rada**
 - Kontrolní orgán, dohlíží na výkon působnosti představenstva
- **Výbor pro audit, úvěrový, kontrolní a investiční výbor**

Hospodaření bank

– **Likvidita**

- Schopnost banky dostát svým závazkům
- Primární rezervy – hotovost, prostředky na běžných účtech u jiného peněžního ústavu
- Sekundární rezervy – vysoce výnosová aktiva s vysokým stupněm likvidity (PMR, dobrovolné rezervy u CB a otevřené úvěrové linky u ostatních komerčních bank)

– **Rentabilita**

- Schopnost banky dosahovat zisku

– **Solventnost**

- Schopnost banky hradit ze svých běžných příjmů běžné výdaje i v případech, kdy v jejím hospodaření došlo ke ztrátě.
- Solventní banka může pokračovat ve své činnosti a nepřenáší špatné výsledky hospodaření na vkladatele.

Rozvaha obchodní banky

AKTIVA	PASIVA
Pokladní hotovost a vklady u centrálních bank	Závazky vůči bankám a druž. záložnám
Státní bezkup. dluhopisy a ost. CP přijímané CB k refin.	Závazky vůči klientům (členům druž. záložen)
Pohledávky za bankami a druž. záložnami	Závazky z dluhových cenných papírů
Pohledávky za klienty (členy druž. záložen)	Ostatní pasiva
Dluhové cenné papíry	Výnosy a výdaje příštích období
Akcie, podílové listy a ostatní podíly	Rezervy
Účasti s podstatným vlivem	Podřízené závazky
Účasti s rozhodujícím vlivem	Základní kapitál
Dlouhodobý nehmotný majetek	Emisní ážio
Dlouhodobý hmotný majetek	Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku
Ostatní aktiva	Rezervní fond na nové ocenění
Pohledávky z upsaného základního kapitálu	Kapitálové fondy
Náklady a příjmy příštích období	Oceňovací rozdíly
	Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta
	Zisk nebo ztráta za účetní období
AKTIVA CELKEM	PASIVA CELKEM

Podrozvaha

1. Poskytnuté a přijaté přísliby a záruky
2. Poskytnuté a přijaté zástavy
3. Pohledávky a závazky ze spotových operací
4. Pohledávky a závazky z pevných termínových operací
5. Pohledávky a závazky z opcí
6. Odepsané pohledávky a závazky
7. Hodnoty předané a převzaté do úschovy, správy a k uložení
8. Hodnoty předané a převzaté do obhospodařování

Výkaz zisku a ztráty

NÁKLADY	VÝNOSY
- Náklady na úroky a podobné náklady	- Výnosy z úroků a podobné výnosy
	- Výnosy z akcií a podílů
- Placené poplatky a provize	- Přijaté poplatky a provize
Zisk nebo ztráta z finančních operací	
- Ostatní provozní náklady	- Ostatní provozní výnosy
- Správní náklady	
- Odpisy, tvorba rezerv a OP	- Rozpuštění rezerv a OP
- Ztráty z převodu účastí	- Podíl na ziscích účastí
Zisk nebo ztráta za účetní období z běžné činnosti před zdaněním	
- Mimořádné náklady	- Mimořádné výnosy
Zisk nebo ztráta za účetní období z mimořádné činnosti před zdaněním	
Daň z příjmů	
Zisk nebo ztráta za účetní období po zdanění	

Finanční ukazatele

– Základem hodnocení finanční situace každého podniku a také banky jsou poměrové finanční ukazatele.

– Mezi nejpoužívanější patří

– **Rentabilita celkového kapitálu – ROA (Return On Assets)**

$$\text{ZISK/AKTIVA} * 100$$

– Celková efektivita podniku tzv. produkční síla, uvádí se v %

– **Rentabilita vlastního kapitálu – ROE (Return On Equity)**

$$\text{ZISK/VLASTNÍ KAPITÁL} * 100$$

– Výnosnost kapitálu, uvádí se v %

– **Ziskové rozpětí – PM (Profit Margin)**

$$\text{ZISK/VÝNOSY} * 100$$

Centrální banka (obecně)

- Banka, která se nějakým způsobem odlišuje od ostatních bank v dané zemi
 - Zpravidla má nějakou „extra“ funkci,
 - provádí opatření a činnosti, která žádná jiná banka v zemi provádět nesmí (nemůže)
 - Definiční znaky CB
 - Emisní monopol
 - Provádění měnové politiky
 - Regulace bankovního systému
- Důvody vzniku centrální banky?

Samostatnost a nezávislost CB

- Základní faktor determinující úspěšnost regulace, nebo-li měnové politiky.
- Samostatnost je chápána ve smyslu nezávislosti na vládě a jejím rozhodování.
- Znaky samostatnosti
 - Personální nezávislost (bankovní radu jmenuje prezident a odvolat člena je možné pouze na základě zákonných podmínek)
 - Institucionální nezávislost (bankovní rada nesmí při rozhodování přijímat žádné pokyny od kohokoliv)
 - Funkční nezávislost (autonomie při realizování inflačních cílů a nástrojů)
 - Finanční nezávislost (zákaz financování veřejného sektoru)
 - Transparentnost (veřejné informace, které jsou pravidelně zveřejňovány)
- Absolutní samostatnost však neexistuje! CB musí respektovat existující ekonomickou situaci a celkovou hospodářskou politiku.

ČNB

- **Řídící orgán ČNB: bankovní rada**

- Členové bankovní rady:

- guvernér (Jiří Rusnok),

- dva víceguvernéři (Marek Mora a Tomáš Nidetzký)

- a další čtyři členové (Vojtěch Benda, Oldřich Dědek, Tomáš Holub, Aleš Michl)

- Všichni jmenování prezidentem ČR na šestileté období

- **Cíle ČNB**

- Primární cíl: **péče o cenovou stabilitu**

- Sekundární cíl:

- podporovat obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu (růst HDP, nízká nezaměstnanost,...)

ČNB

- V souladu se svým hlavním cílem ČNB:
 - Emituje hotovostní peníze (bankovky a mince)
 - Určuje a provádí měnovou politiku
 - Zajišťuje regulaci a dohled nad finančním trhem
 - Provádí analýzy vývoje finančního systému
 - Poskytuje bankovní služby státu a veřejnému sektoru
 - Zpracovává a vytváří statistické informace
 - Provádí operace spojené s emisemi státních dluhopisů a investicemi na finančních trzích
 - Povoluje činnost nově vznikajícím bankám na našem území

Funkce centrální banky (ČNB)

Makroekonomické funkce

- **Provádění měnové politiky**
 - Expanzivní vs. restriktivní – implikace pro reálnou ekonomiku ??
 - Nástroje: přímé vs. nepřímé (více později)
- **Emise hotovostních peněz**
 - Emisní monopol – ČNB má výhradní právo na vydávání bankovek a mincí
 - ČNB stanovuje nominální hodnotu, rozměry hmotnost, materiál a vzhled
 - Dozoruje ochranu, bezpečnost ale i ničení vyřazených peněz
 - Vývoj nových ochranných prvků
- **Devizová politika**
 - ČNB spravuje devizové rezervy státu
 - Udržuje hodnoty devizových rezerv
 - Ovlivňuje úroveň a pohyb měnového kurzu domácí měny
 - ČNB obchoduje se zlatem a dalšími devizovými prostředky
 - Povoluje výkon směnářské činnosti

Funkce centrální banky (ČNB)

Mikroekonomické funkce

- **Banka bank** – ČNB vystupuje vůči ostatním bankám jako jejich bankéř
 - Přijímá vklady od bank a poskytuje jim úvěry (více později v rámci nástrojů CB)
 - Vede bankám účty a provádí zúčtování mezi nimi (clearingové centrum)
 - Povinnost bank ukládat u CB PMR (regulace množství disponibilních vkladů) – více viz Mankiw: multiplikátor depozit
 - Úvěry od ČNB jsou formou bezhotovostních peněz – proč je KB poptávají ??
 - Úroková sazba je relativně nízká
 - Úvěr od ČNB je levnější než úvěr z mezibankovního trhu (sazba PRIBOR)
- **Banka státu (vlády)**
 - ČNB vede účty státního rozpočtu
 - Spravuje státní dluh (poskytuje a splácí úvěry státu, platí úroky, emituje pokladniční poukázky a dluhopisy)
 - Poskytuje úvěry státnímu rozpočtu (pozn. porovnat s monetizací dluhu)

Funkce centrální banky (ČNB)

- **Regulace a dohled nad bankovním sektorem**
 - Dohled na činnosti bank a nad bezpečným fungováním bankovního systému
 - Uděluje bankám povolení k podnikání
 - Kontroluje dodržování předpisů, při dlouhodobém nedodržování může bankám pozastavit činnost či zrušit oprávnění
- **Reprezentace státu v měnové oblasti**
 - Reprezentace státu v otázkách měnové politiky (IMF, WB,...)
 - Informuje veřejnost o měnovém vývoji, o hlavních problémech a způsobech řešení

Nástroje CB v oblasti měnové politiky

- Zajímavost
 - Často se setkáte s názorem, že (česká) monetární politika je chápána jako protiinflační
 - tzn., že je orientována na cíl v podobě stabilní cenové hladiny
 - Jestlipak víte, jaká je definice cenové stability dle ČNB ???
- Dělení nástrojů ČNB:
 - **Přímé (administrativní)** – silné regulační zásahy do fungování ekonomiky, tržně nekonformní a zřídka používané

Pravidla likvidity

Úvěrové stropy (kontingenty) – absolutní vs. relativní

Limity úrokových sazeb

Povinné vklady (cíl: získat kontrolu nad pohybem peněžních prostředků bank)

Nástroje CB v oblasti měnové politiky

- **Nepřímé nástroje – tržně konformní**
 - **PMR** – každá banka musí držet určité procento z vkladů jako rezervu na účtech CB (v ČR 2%) s cílem ovlivnit peněžní multiplikátory
 - Povinné pro domácí i zahraniční banky a jejich pobočky
 - **Diskontní nástroje**
 - Diskontní sazba
 - 2T repo sazba
 - Lombardní sazba
 - **Operace na volném trhu**
 - Nákup a prodej vládních CP (klasicky dluhopisy) od soukromých subjektů
 - **Devizové intervence**
 - **Dohody, výzvy, doporučení**

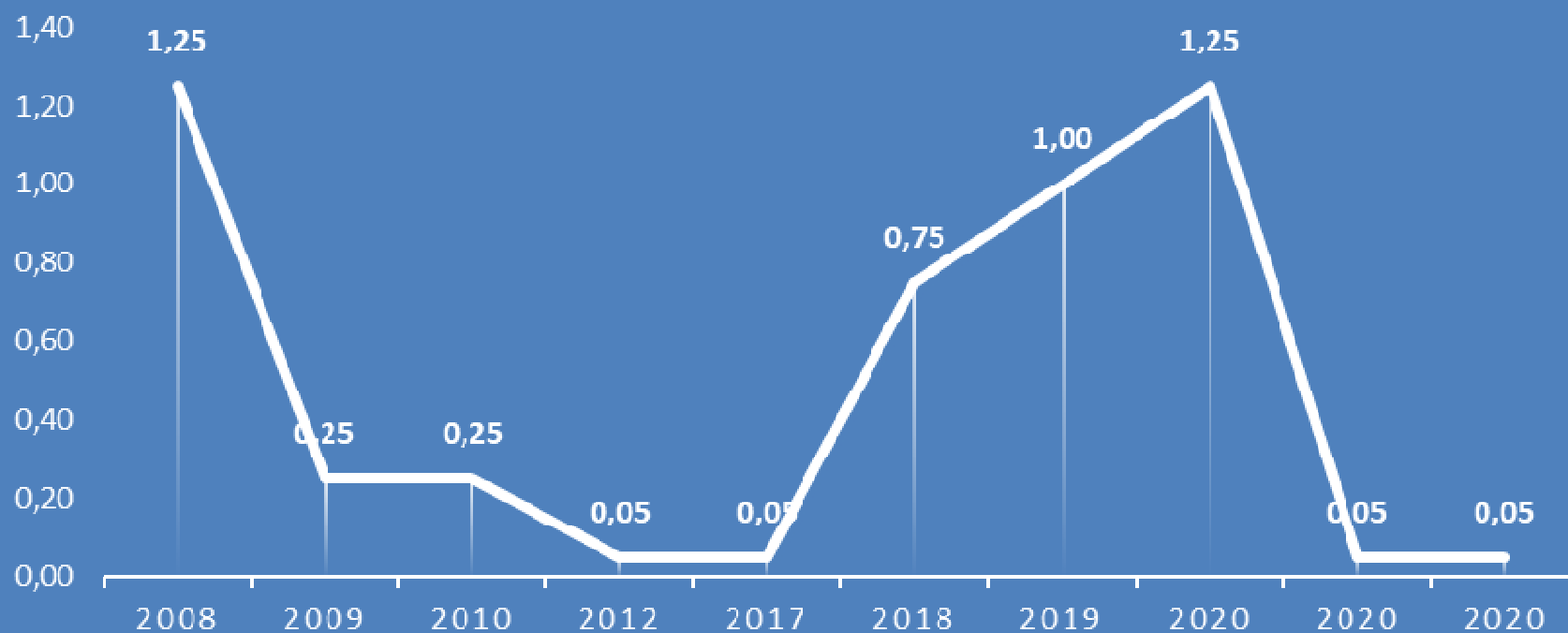
DISKONTNÍ NÁSTROJE

- Úrokové míry patří k důležitým ekonomickým ukazatelům.
- CB zpravidla vyhlašují tři oficiální sazby.
- **ČR – základní sazby ČNB**
 - diskontní sazba 0,05 % (od 27.3.2020)
 - 2T Repo sazba 0,25 % (od 11.5.2020)
 - lombardní sazba 1,00 % (od 11.5.2020)
- <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/mp-nastroje/>

Diskontní sazba

- Depozitní facility poskytuje bankám možnost uložit přes noc u ČNB bez zajištění svou přebytečnou likviditu.
- Diskontní sazba proto zpravidla představuje dolní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu.
- Problém při změně diskontní úrokové sazby
 - Snaha o regulaci množství peněz v oběhu
 - ↑ diskontní sazby → záměr snížit množství peněz v oběhu → ↑ úrokových sazeb KB → ↑ přílivu kapitálu do země → růst množství peněz v oběhu → v rozporu s původním záměrem CB
 - Diskontní sazba v dlouhodobém horizontu nepředstavuje operativní nástroj měnové politiky.

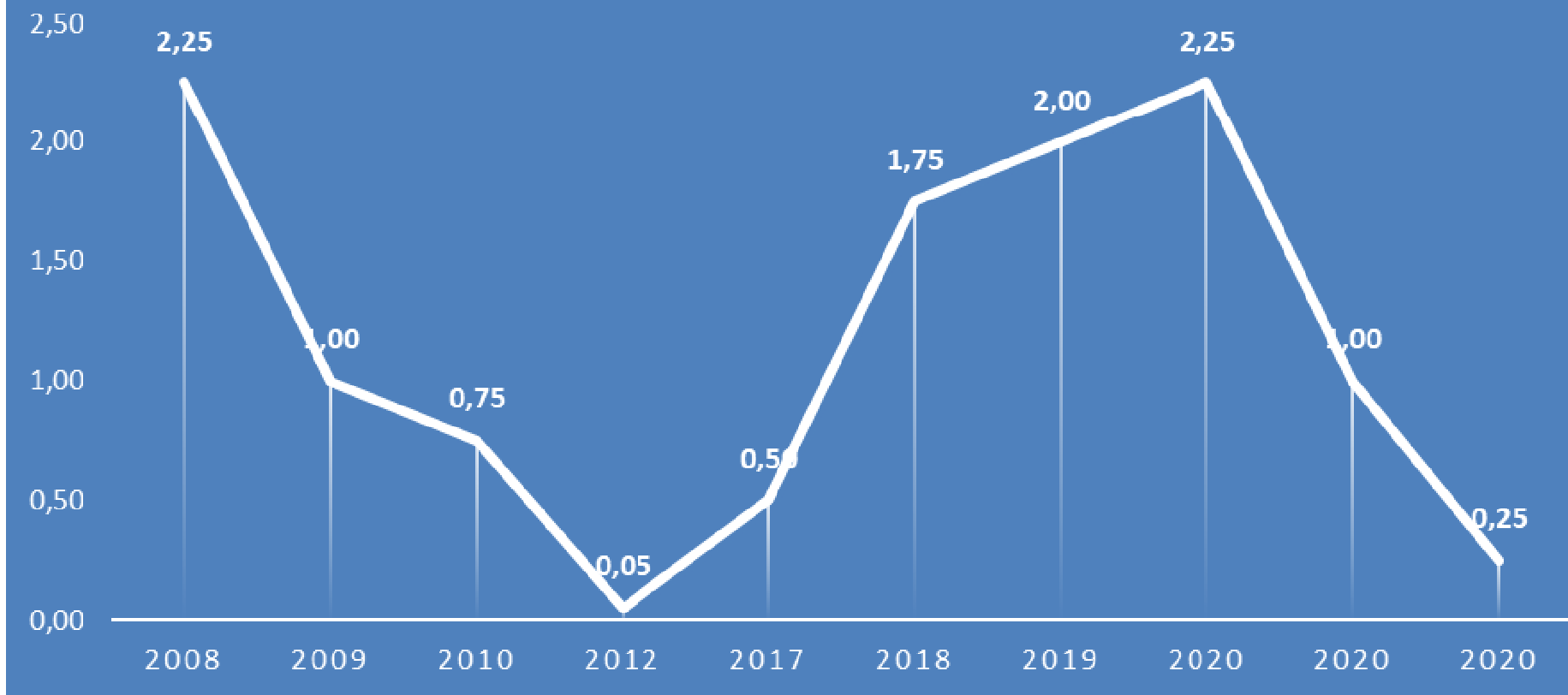
DISKOTNÍ SAZBA V %

Repo sazba

- **Hlavní měnový nástroj** má podobu repo operací prováděných formou tendrů. Při repo operacích ČNB přijímá od bank přebytečnou likviditu a bankám předává jako kolaterál dohodnuté cenné papíry. Obě strany se zároveň zavazují, že po uplynutí doby splatnosti proběhne reverzní transakce, v níž ČNB jako dlužník vrátí věřitelské bance zapůjčenou jistinu zvýšenou o dohodnutý úrok a věřitelská banka vrátí ČNB poskytnutý kolaterál. Základní doba trvání těchto operací je stanovena na 14 dní, proto je z hlediska měnové politiky chápána jako klíčová dvoutýdenní repo sazba (2T repo sazba). Slouží k odčerpání přebytečné likvidity na finančním trhu!
- Vzhledem k systémovému přebytku likvidity v bankovním sektoru slouží repo tendry především k odčerpávání likvidity.

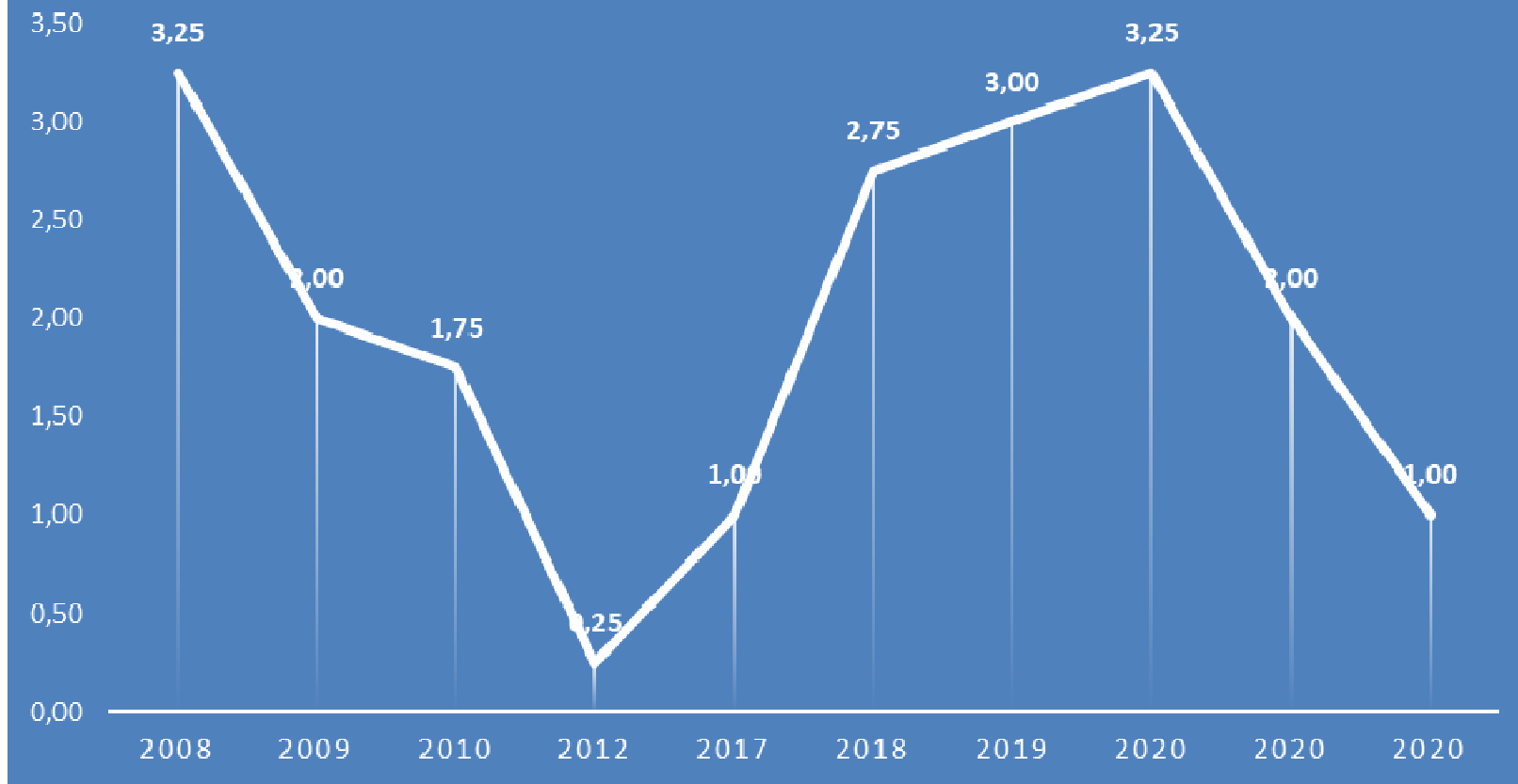
2T REPO SAZBA V %

Lombardní sazba

- **Marginální zápůjční facilita** poskytuje bankám, které mají s ČNB uzavřenou rámcovou repo smlouvu, možnost vypůjčit si přes noc od ČNB formou repo operace likviditu.
- Minimální objem lombardního úvěru 10 mil. Kč
- Vzhledem k trvalému přebytku likvidity je tato facilita bankami využívána minimálně.
- Lombardní sazba představuje horní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu.
- ČNB je kdykoliv oprávněna z mimořádných měnově politických důvodů dočasně omezit nebo zcela pozastavit poskytování lombardních úvěrů.

LOMBARDNÍ SAZBA V %

MEZIBANKOVNÍ ÚROKOVÉ SAZBY

- Úrokové sazby jsou sjednávány individuálně mezi jednotlivými komerčními bankami.
- Referenční banky kotují sazby „**bid**“ a „**offer**“ – jejich vývoj ovlivňuje v konečném důsledku do jisté míry vývoj sazeb klientských (depozit, úvěrů).
- **Sazba „bid“** – referenční banky jsou za ni ochotny přijímat od jiných referenčních bank mezibankovní depozita.
- **Sazba „offer“** – referenční banky jsou za ni ochotny prodat mezibankovní depozitum.
- Ve skutečnosti by se obě sazby měly rovnat, protože realizovaný mezibankovní úvěr a depozitum je jedno a totéž, rozdíl je pouze v opačném pohledu obou stran obchodu.

MEZIBANKOVNÍ ÚROKOVÉ SAZBY

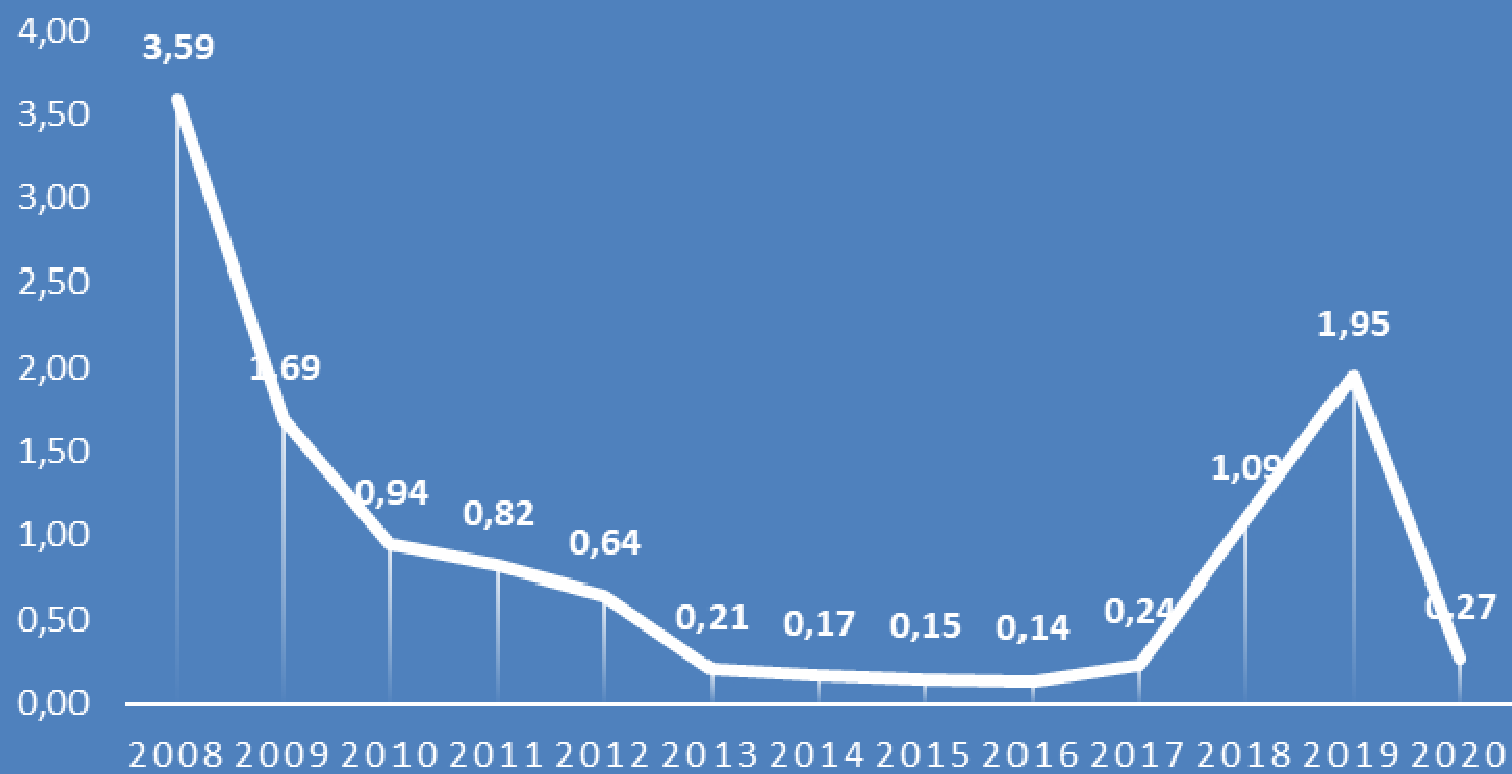
– **PRIBOR – Prague Interbank Offered Rate**

- průměrná sazba, za kterou banky nabízí českém mezibankovním trhu peníze (likviditu)
- PRIBOR se používá často jako referenční sazba, tj. úrokové sazby u některých úvěrů komerčních bank jsou buď úplně, a nebo z části na sazbu PRIBOR vázané a odvíjí se od ní

– **EURIBOR**

– **LIBOR**

PRIBOR 7D

Význam úrokových sazeb na trhu mezibankovních depozit

- Citlivě reagují na měnově politická opatření centrální banky a jiné vlivy.
- Význam pro určování úrokových sazeb bankovních produktů.

Faktory ovlivňující úrokové sazby, za které banky poskytují úvěry a přijímají vklady

Faktory vnitřní

Náklady banky

Charakter a druh úvěrového obchodu

Objem zapůjčeného kapitálu

Doba splatnosti půjčky

Charakter klienta

Riziko půjčky

Strategie banky

Faktory vnější

Úrokové míry CB

Mezibankovní úroková míra

Právní prostředí

Makroekonomické podmínky

Daňová politika státu

Výnos bezrizikových cenných papírů

Konkurenční prostředí

Regulace a dohled v bankovním sektoru

- Jedna z nejdůležitějších činností centrálních bank
- Koncipování pravidel a sledování jejich dodržování
- Oblasti
 - Podmínky vstupu do bankovníctví
 - Plnění základních povinností bank (přiměřenost kapitálu, likvidita, úvěrová angažovanost, poskytování informací a transparentnost, ochrana před nelegálními praktikami),
 - Povinné pojištění vkladů bank
 - Banka poslední instance (kdy může CB pomoci bance v případě problémů s financemi)
- Dohled na místě vs. dohled na dálku

Regulace a dohled v ČR

- Od roku 2006 vykonává dohled nad finančním trhem ČNB podle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.
- Provádí tedy dohled nad:
 - Bankovním sektorem
 - Družstevními záložnami,
 - Kapitálovým trhem
 - Pojišťovnictvím
 - Penzijními společnostmi a fondy penzijních společností,
 - Směnárnami
 - A institucemi v oblasti platebního styku.
- Každoročně uveřejňuje „Zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem“ a „Zprávu o finanční stabilitě“

Bankovní rizika a základní principy jejich řízení

- Systém řízení rizik - hlavní složka finančního řízení bank.
- Pro řízení bankovních rizik je nezbytné splnit dvě podmínky:
 - Identifikovat rizika.
 - Změřit rizika.
- Správná identifikace, měření a řízení rizik patří k základním podmínkám efektivní činnosti banky.
- Maximalizace zisku = nutnost přebírat určitá rizika

Nejdůležitější druhy bankovních rizik

- úvěrové riziko,
- tržní riziko,
- likviditní riziko,
- kapitálové riziko,
- operační riziko.

Úvěrové riziko

- Úvěrové riziko spočívá v tom, že klient banky nedodrží sjednané podmínky finanční transakce a bance tím vznikne finanční ztráta.
- Příčiny úvěrového rizika můžeme rozdělit na dvě skupiny:
 - interní příčiny, které jsou bezprostředně závislé na vlastních rozhodnutích banky, vyplývají ze špatných rozhodnutí banky o alokaci aktiv;
 - externí příčiny, které jsou naopak v zásadě nezávislé na rozhodnutích banky a jsou dány celkovým vývojem ekonomiky, politickou situací apod.
- Úvěrové riziko ovlivňuje ziskovost banky, likviditu a úrokové riziko.
- Řízení úvěrového rizika – prověřování bonity klientů, využívání zajišťovacích instrumentů

Tržní riziko

- Jedná se o riziko ztráty ze změn tržních cen v důsledku nepříznivých změn tržních podmínek, tj. nepříznivého vývoje úrokových měr (úrokové riziko), cen akcií (akciové riziko), cen komodit (komoditní riziko) či měnového kurzu (měnové riziko).
- Tržní riziko můžeme rozdělit na:
 - Úrokové riziko,
 - Akciové riziko,
 - Komoditní riziko,
 - Měnové riziko.

Tržní riziko

Úrokové riziko

- Riziko změn tržních úrokových sazeb a jejich dopadu na zisk banky.
- Řízení
 - přizpůsobení struktury aktiv a pasiv z hlediska jejich citlivosti,
 - pomocí termínových operací.

Akciové riziko

- Riziko ztráty ze změn cen nástrojů citlivých na ceny akcií.
- Řízení – diverzifikace.

Tržní riziko

Komoditní riziko

- Riziko ztráty ze změn cen nástrojů citlivých na ceny komodit.
- Řízení – pomocí termínových operací.

Měnové riziko

- Blízké úrokovému riziku. Vyplývá pro banku ze změn měnových kurzů.
- Řízení
 - přizpůsobení struktury aktiv a pasiv z hlediska jejich citlivosti,
 - pomocí termínových operací.

Likviditní riziko

- Schopnost dostat v každém okamžiku svým splatným závazkům, zejména potom schopnost kdykoli vyplatit v požadované formě splatné vklady klientů.
- Likvidita úzce souvisí se ziskem banky a s ostatními bankovními riziky.
- Řízení:
 - Strana aktiv – vytvářet takové portfolio, které bance zajišťuje dostatek likvidních prostředků,
 - Strana pasiv – mít k dispozici takové instrumenty, pomocí nichž může banka v případě potřeby získat likvidní prostředky.

Kapitálové riziko

- Riziko nedostatečné výše vlastního kapitálu vzhledem k pokrytí ztrát banky.
- Pro banku je důležitá absolutní výše vlastního kapitálu. Stejně důležité je i stanovení kapitálové přiměřenosti ve vztahu k rizikům, která bankovní podnikání obsahuje.
- **Kapitálová přiměřenost**
 - změření rizik daného subjektu a stanovení odpovídající minimální úrovně kapitálu. Kapitálová přiměřenost představuje ohodnocení bezproblémového chodu finanční instituce v budoucnosti, tj. je ukazovatelem finanční síly a důvěryhodnosti banky.
- BASEL I, BASEL II, BASEL III

Operační riziko

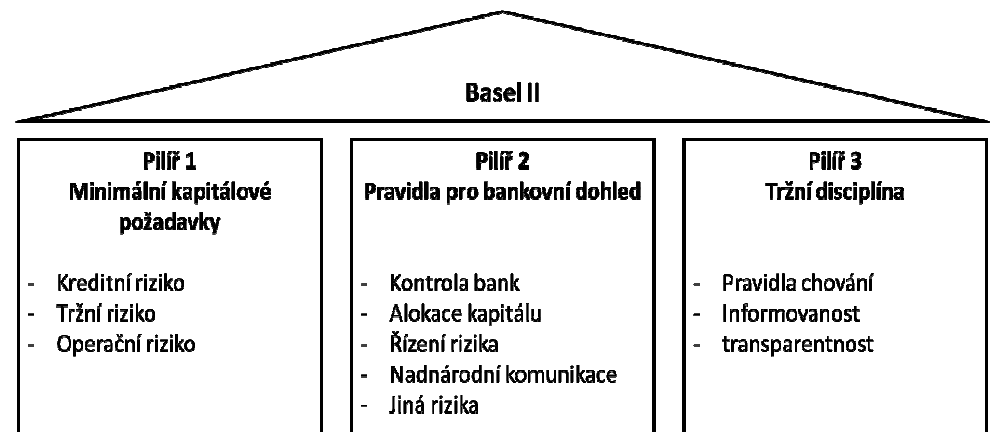
- **transakční riziko**, které je rizikem ztráty z prováděných operací v důsledku chyb zaměstnanců, chyb vyplývajících ze složitosti produktů a neschopnosti současných systémů je provádět, chyb v zaúčtování a ve vypořádání obchodů apod.;
- **riziko operačního řízení**, které je rizikem ztráty z chyb v řízení aktivit ve front, middle a back office; jedná se o neidentifikovatelné obchody nad limit, neautorizované obchodování jednotlivými obchodníky, podvodné operace, praní peněz, neautorizovaný přístup k systému;
- **riziko systému** je rizikem ztráty z chyb v systémech podpory; jedná se o chyby v počítačových programech, o nesprávné a opožděné podávání informací vedení apod.
- Toto riziko je jen velmi obtížně kvantifikovatelné.

Basilejský koncept kapitálové přiměřenosti

- 1988 Basilejský výbor pro bankovní dohled působící při Bance pro mezinárodní platby vydal první koncept kapitálové přiměřenosti tzv. **Basilejskou kapitálovou dohodu – BASEL I**
- První sjednocení pravidel kapitálové přiměřenosti – minimální požadavek na kapitál bank a způsob jeho měření.
- Tento dokument se zabýval pouze úvěrovým rizikem bank a stanovil poměr regulatorního kapitálu k rizikově váženým aktivům banky na úroveň minimálně 8 %.
- Tzn. velmi zjednodušeně při poskytnutí úvěru ve výši 1 000 Kč musí banka minimálně 80 Kč pokrýt ze svého kapitálu, zbylých 920 Kč použije z cizích zdrojů.

Basilejský koncept kapitálové přiměřenosti – BASEL II

- **BASEL II** – Nová basilejská kapitálová dohoda
- Reaguje na změny na finančních trzích a využívání nových finančních nástrojů
- Podepsána 2004, implementována k 1.1.2007
- Důraz kladen na zlepšování řízení rizik v bankách

Basilejský koncept kapitálové přiměřenosti – BASEL III

- Finanční krize ukázala, že principy z BASEL II nejsou dostačující.
- Vysoce riziková aktiva byla vyváděna z bilancí bank, banky vyplácely vysoké bonusy svým manažerům a dividendy akcionářům, což prohlubovalo nepříznivou situaci bank.
- Implementace do evropské legislativy a národních legislativ od roku 2013, konečná implementace v r. 2019.
- Cílem – zlepšit odolnost bank v krizových situacích.

Změny v BASEL III ve srovnání s BASEL II

- **Zpřísnění požadavků na kapitálovou přiměřenost**
 - Původních 8% bylo navýšeno na 10,5%, z čehož 2,5% tvoří tzv. konzervační polštář (conservation buffer) jako kapitálová rezerva. Tento požadavek může být navýšen o dalších 2,5%, maximální požadavek na kapitálovou přiměřenost činí tedy 13%.
- **Zahrnují se další ukazatele**
 - Maximální zadluženost, tj. minimální velikost vlastního kapitálu k bilančním a mimobilančním aktivům
 - Požadavky na likviditu (globální standardy likvidity)
- **Regulace vyplácení dividend a bonusů**
 - V případě ekonomických problémů banky

Evropská centrální banka

- Založena 1998 v souvislosti s vytvořením Evropské měnové unie.
- Odpovídá za provádění měnové politiky v zemích eurozóny.
- **Co je to eurozóna?**
- Skládá se ze zemí, které přijaly společnou měnu euro.
- **Evropský systém centrálních bank (ESCB) vs. Eurosystem**
- ESCB je tvořen ECB a centrálními bankami všech zemí EU.
- Eurosystem se skládá s ECB a národních centrálních bank eurozóny.
- Oba tyto systémy fungují vedle sebe.

Evropská centrální banka

– Konvergenční (maastrichtská) kritéria

- Kritérium cenové stability
- Kritéria dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí (veřejný deficit a veřejný dluh)
- Kritérium stability kurzu měny a účasti v ERM II
- Kritérium stability dlouhodobých úrokových sazeb

– Rozhodovací orgány

- Rada guvernérů – hlavní rozhodovací orgán, členové Výkonné rady a guvernéři národních centrálních bank států eurozóny
- Výkonná rada – zabývá se běžným chodem ECB, viceprezident a další čtyři členové
- Generální rada – poradní a koordinační úloha, prezident ECB, viceprezident ECB, guvernéři národních centrálních bank států eurozóny, rozhodovací orgán, sestavuje statistické výkazy a zprávy a činnosti ECB.

Bankovní unie

- Byla vytvořena v reakci na finanční krizi v roce 2008 a následný státní dluh v eurozóně.
- **Cílem** bankovní unie je zajistit, aby byl bankovní sektor v eurozóně a v celé EU stabilní, bezpečný a spolehlivý, a přispíval tak k finanční stabilitě, a aby:
- banky měly silné postavení a byly schopny **odolat** případným **budoucím finančním krizím**;
- se **úpadek bank**, které nejsou životaschopné, **řešil bez nutnosti využít peníze daňových poplatníků** a s minimálním dopadem na reálnou ekonomiku;
- roztržitost trhu byla snížena **harmonizovanými pravidly pro finanční sektor**.
- **Součástí bankovní unie** jsou všechny členské státy eurozóny. Členské státy EU mimo eurozónu se mohou k bankovní unii připojit tím, že naváží úzkou spolupráci s Evropskou centrální bankou.

Bankovní unie – 2 pilíře

- **Jednotný mechanismus dohledu**
- **nadnárodní struktura EU pro bankovní dohled.** Úkoly v oblasti dohledu nad finančními institucemi vykonává Evropská centrální banka v úzké spolupráci s vnitrostátními orgány dohledu.
- **Jednotný mechanismus pro řešení krizí**
- Jednotný mechanismus pro řešení krizí je systém zaměřený na účinné a efektivní řešení krizí finančních institucí, které nejsou životaschopné.
- Tento fond má být používán v případě krizové situace banky a je plně financován evropským bankovním sektorem.

Bankovní unie – 2 pilíře

- **Jednotný mechanismus dohledu**
- **nadnárodní struktura EU pro bankovní dohled.** Úkoly v oblasti dohledu nad finančními institucemi vykonává Evropská centrální banka v úzké spolupráci s vnitrostátními orgány dohledu.
- **Jednotný mechanismus pro řešení krizí**
- Jednotný mechanismus pro řešení krizí je systém zaměřený na účinné a efektivní řešení krizí finančních institucí, které nejsou životaschopné.
- Tento fond má být používán v případě krizové situace banky a je plně financován evropským bankovním sektorem.

Zdroje

- Kantnerová, L. (2016). *Základy bankovníctví: Teorie a praxe* (1. vydání.). Praha: C.H. Beck.
- Mejstřík, M. (2014). *Bankovníctví v teorii a praxi* (Vyd. 1.). V Praze: Karolinum.
- Liška, P. (2014). *Bankovní obchody* (Vyd. 1.). Praha: Wolters Kluwer.
- Revenda, Z. (2012). *Peněžní ekonomie a bankovníctví* (5. aktualiz. vyd.). Praha: Management Press.
- <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/banking-union/>
- <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>
- www.cnb.cz